

Vurderingsveiledning

2011

SAM3002 Historie og filosofi 2
Til sentralt gitt skriftlig eksamen

Vurderingsveiledning til sentralt gitt skriftlig eksamen 2011

Denne vurderingsveiledningen gir informasjon om sentralt gitt eksamen og hvordan denne skal vurderes. Vurderingsveiledningen skal være kjent for elever, lærere og foresatte i god tid før eksamen. Sensorene skal bruke vurderingsveiledningen som en felles referanseramme i sitt arbeid.

Vurderingsveiledningen består av en generell del (del 1), som gjelder for eksamen i alle fag, og en fagspesifikk del (del 2).

Del 1

Organisering av sentralt gitt skriftlig eksamen

Sentralt gitt skriftlig eksamen varer i 5 timer. Så langt det er mulig, bør sentralt gitt eksamen være [IKT-basert](#).

Sentralt gitt skriftlig eksamen kan organiseres med eller uten forberedelsesdag. Om det er forberedelsesdag til eksamen i et fag, går fram av del 2 i vurderingsveiledningen.

På forberedelsesdagen er alle hjelpemidler tillatt, inkludert bruk av Internett. Forberedelsesdagen er obligatorisk skoledag. I forberedelsestiden kan eleven samarbeide, hente informasjon og få veiledning.

Hjelpemidler til sentralt gitt eksamen

Sentralt gitt eksamen kan følge to ulike modeller. Hvilke hjelpemidler som er tillatt, avhenger av hvilken av de to modellene som er valgt.

- **Modell 1 – Eksamen**

Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.

- **Modell 2 – Todelt eksamen**

Del 1 – Skrivesaker, passer, linjal med centimetermål og vinkelmåler er tillatt.

Del 2 – Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon.

Den fagspesifikke delen av vurderingsveiledningen gir informasjon om hvilken modell som benyttes i det enkelte fag.

Gjennom opplæringen i det enkelte fag skal elevene ha blitt veiledet i å vurdere hvilke hjelpemidler de vil ha nytte av i arbeidet med å løse ulike typer oppgaver. Det er eleven selv, gjerne i samråd med læreren, som finner fram til hvilke hjelpemidler som er formålstjenlige.

Bruk av kilder

Dersom det er aktuelt for eleven å bruke kilder i besvarelsen, må disse oppgis på en etterrettelig måte. Det finnes ulike måter å oppgi kilder på. Det er viktig at kilder som blir brukt til eksamen, oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.

Eleven skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på så vel lærebøker som annen litteratur. Dersom eleven bruker utskrift eller sitat fra nettsider, skal han/hun oppgi nøyaktig nettside og nedlastingsdato.

Dersom sensor mistenker at en besvarelse inneholder kopiert materiale uten kildehenvisning, kan besvarelsen sendes til plagiatkontroll.

Vurdering av eksamensbesvarelser

Læreplanene og forskrift til opplæringsloven er grundokumenter for vurderingsarbeidet.

Forskrift til opplæringsloven §§ 3-25 og 4-18 slår fast følgende:

Eksamen skal organiserast slik at eleven/deltakaren eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenskarakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven/deltakaren eller privatisten slik den kjem fram på eksamen.

Kompetanse er i denne sammenhengen definert som evnen til å møte en kompleks utfordring eller utføre en kompleks aktivitet eller oppgave.¹ Eksamensoppgavene blir utformet slik at de prøver denne kompetansen. Grunnlaget for å vurdere kompetansen elevene viser i eksamensbesvarelsen, er kompetansemålene i læreplanen for fag.²

De grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene i alle læreplanene for fag.

Grunnleggende ferdigheter vil derfor kunne prøves indirekte til sentralt gitt eksamen.

Grunnleggende ferdigheter utgjør ikke et selvstendig vurderingsgrunnlag.

Karakterer

Forskrift til opplæringsloven §§ 3-4 og 4-4 har generelle karakterbeskrivelser for grunnopplæringen:

- a) *Karakteren 6 uttrykkjer at eleven har framifrå kompetanse i faget.*
- b) *Karakteren 5 uttrykkjer at eleven har mykje god kompetanse i faget.*
- c) *Karakteren 4 uttrykkjer at eleven har god kompetanse i faget.*
- d) *Karakteren 3 uttrykkjer at eleven har nokså god kompetanse i faget.*
- e) *Karakteren 2 uttrykkjer at eleven har låg kompetanse i faget.*
- f) *Karakteren 1 uttrykkjer at eleven har svært låg kompetanse i faget.*

Kjennetegnene på måloppnåelse i den fagspesifikke delen av vurderingsveiledningene beskriver nærmere hva for eksempel "god kompetanse i faget" vil si for et bestemt fag til skriftlig eksamen.

¹ St.meld. nr. 30 (2003–2004) *Kultur for læring*.

² Forskrift til opplæringsloven §§ 3-3 og 4-3.

Del 2: SAM3002 Historie og filosofi 2

Fagets formål sier blant annet:

”Ved å binde sammen kunnskaper om historie og filosofi med ferdigheter i historisk tenkning og filosofisk refleksjon kan programfaget historie og filosofi åpne for nye perspektiver på mennesket i historien og historien i mennesket”. ”Programfaget skal danne grunnlag for å utforske historiske forhold og hendelser fra ulike synsvinkler og vurdere motsetninger og konflikter i et historisk og nåtidig perspektiv.”

Oppgaven vil særlig utfordre eleven til å vise kunnskaper og ferdigheter gjennom selvstendig utforskning, tenkning og refleksjon. Avslutningsvis heter det: ”Gjennom opplevelse, innlevelse og kritisk analyse skal opplæringen i programfaget stimulere eleven til kunnskapssøking, undring, refleksjon og engasjement.” Forberedelsesdel og oppgave gjenspeiler dette overordnede formålet og åpner for at eleven lar det prege besvarelsen.

Kompetansemålene i læreplanen krever at eleven skal kunne drøfte, vurdere, diskutere, reflektere, undersøke, forklare og gjøre rede for. Oppgaven krever at elevene viser disse ferdighetene, blant annet ved å identifisere relevante sammenhenger og reflektere over dem. For å oppnå dette er to prinsipper lagt til grunn for oppgaven:

- Eksamensoppgaven tar utgangspunkt i en eller flere tekster som er relevante for sentrale spørsmål i samtiden. Tekstene blir gitt i forberedelsesdelen. Oppgaven gir eleven mulighet til å bruke et bredt utvalg av de kompetansene som er beskrevet i læreplanen.
- Historie og filosofi 2 bygger på historie og filosofi 1. Det er måloppnåelsen av kompetansemålene i historie og filosofi 2 som skal vurderes til skriftlig sentralt gitt eksamen. Læreplanen åpner for at eleven kan trekke inn tanker, teorier og argumenter fra filosofer som historisk hører hjemme i førmoderne tid. Selv om førmoderne tenkere hører inn under periodene som behandles i historie og filosofi 1, vil deres tanker kunne være relevante for behandlingen av temaene i historie og filosofi 2.

Eksamensordning

Forberedelsestid: 1 dag

Eksamen: 5 timer sentralt gitt eksamen med sentral sensur

Eksamen er organisert med en forberedelsesdag og en 5 timers skriftlig prøve. På forberedelsesdagen blir elevene gjort kjent med temaene og får utdelt tekster og annet kildemateriale med beskjed om å forberede seg på å belyse, kommentere og drøfte ulike problemstillinger som tekstene og kildene reiser, blant annet gjennom å finne og sette seg inn i flere relevante kilder. Alle sentrale problemstillinger i selve eksamensoppgaven vil være knyttet til temaer gitt i forberedelsesdelen.

”Eksamen skal organiserast slik at eleven eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenskarakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven eller privatisten slik denne kjem fram på eksamen” (Forskrift til opplæringsloven § 3-25). Men eksamen vil ikke nødvendigvis inneholde temaer fra alle hovedområdene i læreplanen.

Kompetanse som vektlegges i vurderingen av skriftlige eksamenssvar

Elevbesvarelsen skal være en sammenhengende tekst der oppgavens delpunkter inngår som integrerte momenter. Dette stiller krav til elevens evne til å disponere og begrense stofftilfanget.

Bredde og dybde må sees i forhold til hverandre; stor bredde reduserer kravene til dybde; stor dybde reduserer kravene til bredde.

Eksamen er en anledning for eleven til å dokumentere faglig kunnskap. Eleven må derfor synliggjøre sin faglige kunnskap ved å bruke faglige referanser og fagets begrepsapparat i besvarelsen. Besvarelsen trenger ikke følge en bestemt sjanger – viktigere er det at teksten er sammenhengende og fungerer som en helhet.

Hjelpemidler

Forberedelsesdelen: På forberedelsesdagen er alle hjelpemidler tillatt. I forberedelsen kan elevene samarbeide og innhente informasjon.

Eksamen: Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon.

Bruk av kilder

Dersom det er aktuelt for eleven å bruke kilder i besvarelsen, må disse oppgis på en etterrettelig måte. Det finnes ulike måter å oppgi kilder på. Det er viktig at kilder som blir brukt til eksamen, oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.

Eleven skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på så vel lærebøker som annen litteratur. Dersom eleven bruker utskrift eller sitat fra nettsider, skal han/hun oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.

Dersom sensor mistenker at en besvarelse inneholder kopiert materiale uten kildehenvisning, kan besvarelsen sendes til plagiatkontroll.

For at sensor skal finne fram til kildene bør eleven oppgi kilder underveis i sin besvarelse.

Vurderingsmatrise til sentralt gitt skriftlig eksamen Generelle kriterier:

relevans, selvstendighet, faglig kunnskap, sammenheng/tydelighet, argumentasjon

Kompetanse/Karakter	2	3-4	5-6
Historisk og filosofisk kunnskap Elevens kompetanse til å <ul style="list-style-type: none"> vise sentral fagkunnskap (praktisk, historisk og teoretisk) bruke faglige referanser gi relevante nedslag og eksempler 	Eleven presenterer fagkunnskap med noe sammenheng og bredde og bruker enkelte sentrale faglige begreper og eksempler.	Eleven presenterer relevant fagkunnskap sammenhengende og med varierende presisjon, og bruker fagets sentrale begreper og gir relevante eksempler.	Eleven presenterer relevant fagkunnskap selvstendig, saklig og presist. Eleven bruker fagterminologi korrekt og hensiktsmessig og gir treffende eksempler.
Historisk tenkning og bevissthet Elevens kompetanse til å <ul style="list-style-type: none"> behandle kilder og informasjon kritisk forstå historiske årsakssammenhenger og se historiske hendelser som kontinuitet eller brudd med fortiden vise innlevelse og evne til å se historiske hendelser fra flere sider reise problemstillinger og drøfte bruke fagbegreper selvstendig 	Eleven drøfter og behandler et smalt utvalg punkter. Argumentasjonen er enkel og springende, og resonnementene er løst sammensatt og uten klare konklusjoner.	Eleven drøfter flere sentrale punkter på en saklig måte. Argumentasjonen er i hovedsak logisk sammenhengende, og resonnementene er i noen grad selvstendige med en klar eller åpen konklusjon.	Eleven drøfter bredt og kritisk. Resonnementene er konsistente og viser bevissthet om egne og andres verdier og fører logisk fram til konklusjoner som kan være åpne.
Filosofisk refleksjon Elevens kompetanse til å <ul style="list-style-type: none"> undersøke kritisk og stille relevante spørsmål argumentere konsistent og velbegrunnet bygge opp logiske resonnementer tenke selvstendig (vise undring og bruke fantasi) analysere komplekse sammenhenger se sin egen argumentasjon i et kritisk lys (egenrefleksjon) sette seg inn i andres tankegang og resonnement – se styrker og svakheter og vise respekt for andres syn reflektere åpent og fritt ("herredømmefritt" – ingen fasit, ingen dogmer, det beste argumentet teller) 	Eleven drøfter og behandler et smalt utvalg punkter. Argumentasjonen er enkel og springende, og resonnementene er løst sammensatt og uten klare konklusjoner.	Eleven drøfter flere sentrale punkter på en saklig måte. Argumentasjonen er i hovedsak logisk sammenhengende, og resonnementene er i noen grad selvstendige med en klar eller åpen konklusjon.	Eleven drøfter bredt og kritisk. Resonnementene er konsistente og viser bevissthet om egne og andres verdier og fører logisk fram til konklusjoner som kan være åpne.

Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

Vurderingsmatrise til sentralt gitt skriftlig eksamen

Vurderingsskjemaet må ses i sammenheng med matrisen i vurderingsveiledningen.

Skole:	Klasse:				Eks.nr.:
KOMPETANSE	Karakter				SENSORS KOMMENTARER
	1	2	3-4	5-6	
Historisk og filosofisk kunnskap					
Historisk tenkning og bevissthet					
Filosofisk refleksjon					
Kildebruk (Dersom oppgaven krever det)					
Er <u>må</u> -punktene besvart?					
KARAKTERFORSLAG: Helhetlig vurdering av eksaminandens kompetansenivå					

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no